

LOPPI
KESKELLÄ KASVU-SUOMEA

PERUSTURVA

TOIMEENTULOTUEN SOVELTAMISOHJEET

1.7.2017 alkaen

Petula 20.6.2017 § 66

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISTÄ	3
1.1. Toimeentulotuen rakenne.....	3
Perustoimeentulotuki (Kela myöntää)	3
Täydentävä toimeentulotuki	3
Ehkäisevä toimeentulotuki.....	4
1.2. Menettely toimeentulotukiasioissa.....	4
1.3. Toimeentulotuen maksaminen.....	5
1.4. Viranhaltijoiden ja toimenhaltijoiden päätösvalta toimeentulotuessa	5
2. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI	5
2.1. Edunvalvontapalkkio ja maistraatin tilintarkastusmaksu	5
2.2. Hautauskustannukset	6
2.3. Kansalaisuushakemuksen kustannukset.....	6
2.4. Kodin hankinnat	6
2.5. Lainat, kulutus- ja osamaksuvelat, ulosotto ja jäännösverot.....	7
2.6. Lasten harrastusmenot.....	7
2.7. Lasten tarvikkeista aiheutuvat kulut	7
2.8. Matkakustannukset.....	8
2.9. Koulu- ja opiskelumatkakustannukset.....	8
2.10. Muut opiskelusta aiheutuvat menot.....	8
2.11. Pääsykokeista aiheutuvat kulut	9
2.12. Vaatetus.....	9
2.13. Puhelin / turvapuhelin	9
3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI	10
3.1. Menettelytavat.....	10
Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet Lopen kunnassa	10
4. TOIMEENTULOTUEN TAKAISINPERINTÄ	11
4.1. Takaisinperinnän edellytykset ja esteet	12
4.2. Jälkihuoltona maksetun taloudellisen tuen takaisinperintä	12

TOIMEENTULOTUEN SOVELTAMISOHJEET

1. YLEISTÄ

1.1. Toimeentulotuen rakenne

Toimeentulotuki jakautuu Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen ja kunnan myöntämään täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen.

Perustoimeentulotuki (Kela myöntää)

Laki toimeentulotuesta (1412/1997) 7 a § määrittää, että perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

7 b §:n mukaan perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon:

1. yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2017) 9 §:ssä tarkoitetut asumismenot, muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömät hoitomenot sekä välttämättömät asuntoon muuttoon liittyvät menot;
2. taloussähköstä aiheutuvat menot;
3. kotivakuutusmaksu;
4. muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot;
5. lasten päivähoitomenot sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot;
6. lapsen tapaamisesta lapsen kanssa eri taloudessa asuvalle vanhemmalle aiheutuvat menot siltä osin, kun ne perustuvat kunnan toimielimen vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen;
7. välttämättömän henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan tai matkustusasiakirjan hankintamenot.

Täydentävä toimeentulotuki

Toimeentulotukilaki 7 c §:n mukaan täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä
- 2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityistarpeita.

Ehkäisevä toimeentulotuki

Lain 13 §:n mukaan kunta myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea. Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktiivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoritumista edistäviin tarkoituksiin. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet on määritelty tämän ohjeen luvussa 3.

1.2. Menettely toimeentulotukiasioissa

Asiakas voi samalla hakemuksella hakea sekä Kansaneläkelaitoksen myöntämää perustoimeentulotukea sekä kunnan myöntämää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.

Toimeentulotukihakemus tehdään Kansaneläkelaitokselle, jonka tulee tehdä hakemuksen perusteella päätös perustoimeentulotuesta. Hakemuksen siirtämisestä kunnan käsiteltäväksi säädetään 14 d §:ssä. Täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea voi hakea myös suoraan kunnalta, mikäli hakija on jo saanut Kansaneläkelaitoksen myöntämän perustoimeentulotukipäätöksen.

Kunta voi tarvittaessa myöntää ehkäisevää tai täydentävää toimeentulotukea kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi riippumatta siitä, onko Kansaneläkelaitos antanut vastaavalta ajalta perustoimeentulotukea koskevan päätöksen.

Lain 14 a ja b §:n mukaan perustoimeentulotuen myöntää hakemuksesta Kansaneläkelaitos Suomessa oleskelevalle hakijalle tai perheelle. Kansaneläkelaitoksen on kohdennettava perustoimeentulotukea maksaessaan kustannukset siihen kuntaan, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Jos hakija tai perhe oleskelee muutoin kuin satunnaisesti useammassa kuin yhdessä kunnassa, kustannukset on kohdennettava siihen kuntaan, jonka alueella oleskelusta hakijan tai perheen perustoimeentulotuessa huomioon otettavat menot johtuvat. Kiireellisenä myönnetyn perustoimeentulotuen kustannukset kohdennetaan siihen kuntaan, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä.

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntää hakemuksesta sen kunnan toimielin, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Jos hakija tai perhe muutoin kuin satunnaisesti oleskelee useammassa kuin yhdessä kunnassa, täydentävän toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jonka alueella oleskelusta hakijan tai perheen menot johtuvat. Jos tässä momentissa tarkoitetun toimeentulotuen tarve on kiireellinen, toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä.

Toimeentulotukiasia on käsiteltävä siten, että hakijan tai perheen oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon ei vaarannu.

Kiireellisessä tapauksessa päätös toimeentulotuesta on tehtävä käytettävissä olevien tietojen perusteella samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä hakemuksen saapumisesta.

Päätös toimeentulotuen myöntämisestä on pantava viivytyksettä täytäntöön.

Toimeentulotukilain 14 e §:n mukaan toimeentulotukiasiakkaalle tulee järjestää mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti kunnan sosiaalityöntekijän tai sosiaalihoajaan perustoimeentulotuen myöntämisen osalta Kelan toimihenkilön kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen, kun asiakas on tätä pyytänyt kunnalta tai perustoimeentulotukeen liittyvän asian osalta Kelalta. Kun kunta tai Kela käsittelee toimeentulotukea koskevaa asiaa, sen tulee tiedottaa toimeentulotukiasiakkaalle edellä mainitusta oikeudesta henkilökohtaiseen keskusteluun ja tarvittaessa neuvoa asiakasta tämän oikeuden käyttämisessä.

1.3. Toimeentulotuen maksaminen

Myönnetty toimeentulotuki maksetaan pääsääntöisesti hakijan pankkitilille. Toimeentulotukilain 16 §:n 2 mom. mukaan tuki voidaan erityisestä syystä maksaa hakijasta huolehtivalle perheenjäsenelle/henkilölle tai käyttää menojen suorittamiseen. Tällainen erityinen syy voi olla se, että tuensaaja käyttää saamansa tuen muuhun tarkoitukseen, mihin se on tarkoitettu. Asiakasta tulee ennalta informoida siitä, että toimeentulotuesta voidaan maksaa laskelmalla hyväksytyjä menoja suoraan muulle taholle.

1.4. Viranhaltijoiden ja toimenhaltijoiden päätösvalta toimeentulotuesta

Lopen kunnan hallintosäännön (voimassa 1.6.2017 alkaen) viranhaltijoiden ratkaisovaltaa koskevassa 3 §:ssä on määritelty perusturvan viranhaltijoiden oikeuksista päättää toimeentulotuesta.

2. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI

Toimeentulotuesta annetun lain 7 c §:n mukaan täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä
- 2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Vapaa-ajan asunnosta aiheutuviin menoihin ei voida myöntää täydentävää toimeentulotukea.

Sosiaalityöntekijä pääsääntöisesti päättää täydentävän ja ennaltaehkäisevän toimeentulotuen antamisesta voimassa olevien säädösten ja perusturvalautakunnan vahvistamien perusteiden ja yleisten ohjeiden mukaisesti.

2.1. Edunvalvontapalkkio ja maistraatin tilintarkastusmaksu

Edunvalvonnasta voi aiheutua oikeudenkäyntimaksuja ja lupa-asioiden käsittelymaksuja, edunvalvontapalkkio ja tilintarkastusmaksu. Edunvalvontapalkkio on maksu, joka edunvalvonnassa peritään päämieheltä. Palkkion määrä vaihtelee. Maistraatti perii maksun edunvalvonnassa olevien holhoustilin tarkastamisesta.

Edellä mainittuihin kuluihin kunta voi hakemuksesta myöntää täydentävää toimeentulotukea, mikäli päämiehellä ei ole varoja maksaa niitä itse. Perustoimeentulotukipäätöksellä on osoitettava päämiehen taloudellinen kyky selviytyä edellä mainituista maksuista.

2.2. Hautauskustannukset

Hautauskuluihin voidaan myöntää hakemuksesta toimeentulotukea vasta perunkirjoituksen jälkeen, paitsi jos vainajan tiedetään olevan varaton.

Hautauskuluina voidaan huomioida välttämättömät hautaukseen liittyvät menot: arkku, urna, vainajan vaatetus, kuljetus paikkakunnan sisällä, hautaustoimiston ja seurakunnan kulut, enintään noin 800 euroa. Kuljetus paikkakunnalta toiselle tai ulkomailla kuolleen vainajan kuljetus Suomeen eivät ole toimeentulotuessa huomioitavia menoja.

Vainajan maksamattomia sairaala- ym. laskuja ei oteta huomioon, vaan ne jäävät kuolinpesän veloiksi ja ne merkitään perukirjan velkapuolelle.

Jos vainajan kuolinpesällä on varallisuutta ja ne kattavat hautauskulut, mutta omaisuus ei ole helposti realisoitavissa (esimerkiksi osakkaalla on osuus kesämökkiin, metsäalaan tms.), myönnetään toimeentulotukea takaisinperinnällä kuolinpesän varoista.

2.3. Kansalaisuushakemuksen kustannukset

Pääperiaate on, että kansalaisuushakemuksesta aiheutuvia kuluja ei oteta toimeentulotuessa hyväksyttävänä menoina huomioon.

KHO:n antaman päätöksen mukaan asiakkaan tulee antaa erillinen selvitys siitä, miten Suomen kansalaisuuden saaminen edistää hänen tai hänen perheensä mahdollisuuksia pitää huolta elannostaan. Keskeistä on kansalaisuuden merkitys työnteolle. Jos perustelut ovat riittävät, voidaan kulut huomioida täydentävän toimeentulotuen menona maksutositetta vastaan (KHO 22.8.2001/1903, Kouvolan HaO 9.9.2005).

2.4. Kodin hankinnat

Kodinperustamiskuluihin voidaan myöntää toimeentulotukea vain poikkeustapauksissa, kun se hakijan tilanne ja olosuhteet huomioon ottaen on välttämätöntä. Tällaisia tilanteita voivat olla esim. pitkä usean vuoden laitoshoido tai vankilatuomio, asunnottomuuden jälkeen tai erotilanteessa, jossa kodin tarvikkeet ovat asuntoon jääneen omaisuutta. Ohjetta noudatetaan myös Suomeen muuttavien paluumuuttajien kohdalla.

Jälkihuoltoon kohtaan ensiasunnon perusvarustus maksetaan ensisijaisesti nuoren itsenäistymisvaroista. Kotoa itsenäiseen asumiseen muuttavalle nuorelle voidaan myöntää toimeentulotukea kodinperustamiskuluihin vain erityisistä syistä, esim., jos hänen perheensä on ollut pitkäaikaisesti toimeentulotuen saajana.

Kodin kalusteet edellytetään hankittavan käytettyinä. Asunnon perusvarustukseen voidaan huomioida yhteensä enintään 200 euroa. Jos hakijalla ei ole sänkyä ja patjaa tai niiden uusimistarve on välttämätön, voidaan niihin myöntää lisäksi tukea aikuiselle enintään 150 euroa ja lapselle enintään 80 euroa. Myönnettävä tuki maksetaan ensisijaisesti maksusitoumuksena.

Yksittäiset kodinlaitteet sisältyvät perusosaan. Pesukoneen hankintakulut ovat perustoimeentulotukeen sisältyviä henkilökohtaiseen ja kodin puhtauteen liittyviä menoja, minkä vuoksi niihin ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea. Yksinomaan se, että talossa tai taloyhtiössä ei ole pesutupaa, ei ole riittävä peruste koneen myöntämiselle. Tukea voidaan kuitenkin myöntää, jos sille on erityisen painavat perusteet (esim. monilapsinen perhe, vammaisuus tai terveydelliset erityisperusteet). Hankintakuluiksi hyväksytään käytetyn koneen hinta tai muu edullisin tarjous.

Digiboxi, internet-liittymä-, kaapeli-TV- tai muut vastaavat maksut sisältyvät perusosaan eikä niihin myönnetä erikseen toimeentulotukea.

2.5. Lainat, kulutus- ja osamaksuvelat, ulosotto ja jäännösverot

Lainojen, kulutusluottojen tai osamaksuvelkojen takaisinmaksuun, ulosottomaksuihin tai jäännösveroihin ei myönnetä toimeentulotukea. Myöskään sakkoihin tai vahingonkorvauksiin ei myönnetä toimeentulotukea. Jäännösveroja voi välttää huolehtimalla verottajalta oikean suuruisen pidätysprosentin. Pidätysprosenttia voi muuttaa kesken vuoden. Jäännösverosta ohjataan asiakasta tekemään maksusuunnitelma tai hakemaan maksuvapautusta.

2.6. Lasten harrastusmenot

Lasten harrastusmenoissa tukeminen edellyttää pitkäaikaista toimeentulotuen tarvetta tai muuta erityisperustetta. Menoina huomioidaan yksi harrastus vuodessa. Lasten tavanomaisiin harrastemenoihin (esim. urheiluseurojen tai taideharrastusten jäsenmaksut, kerhomaksut) voidaan myöntää toimeentulotukea enintään noin 300 euroa/vuosi/lapsi esitettyjen tositteiden perusteella. Lasten harrastusmenojen myöntämistä harkittaessa huomioidaan erityisesti ehkäisevän lastensuojelun merkitys.

Vapautuksen hakeminen harrastusmaksusta/maksun alentamisen mahdollisuudet tulee selvittää harrastustoiminnan järjestäjältä, jos lapsen harrastustoiminnan kulut ylittävät 300 euroa/vuosi. Vanhemmat voivat alentaa lasten harrastusmaksuja mm. osallistumalla niihin liittyviin talkoisiin tai työtilaisuuksiin. Harrastusmenoihin myönnetään täydentävää toimeentulotukea pääsääntöisesti esikouluikäisille tai sitä vanhemmille lapsille, nuorempien harrastusmenoihin myönnetään täydentävää toimeentulotukea pääsääntöisesti esikouluikäisille tai sitä vanhemmille lapsille, nuorempien harrastusmenot katsotaan katettavan perusosalla. Lasten tavallisten urheiluvälineitten hankinta (esim. sukset, luistimet, polkupyörä) ovat pääsääntöisesti perusosaan sisältyviä menoja. Erityisestä syystä niihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea käytettyjen välineiden hinnan mukaisesti.

2.7. Lasten tarvikkeista aiheutuvat kulut

Lastenvaunut ja -rattaat voidaan hyväksyä menona, kun hankinta on välttämätön. Ne edellytetään hankittavan ensisijaisesti käytettyinä ja kustannuksina hyväksytään vaunut enintään 120 euroa, rattaat 80 euroa, kaksosten vaunut 240 euroa ja kaksosten rattaat 150 euroa. Lasten tarvikkeiden hankinnassa ensisijaista on muun muassa välineiden ja tarvikkeiden osto ja myynti kirpputorilla tai käytettyjen tarvikkeiden kauppafoorumeilla sekä yksityishenkilöiden välisin vaihdoin.

Jos esimerkiksi lapsen vaunuihin on aikaisemmin myönnetty toimeentulotukea, rattaiden hankinnan tullessa ajankohtaiseksi niiden katsotaan olevan rahoitettavissa vaunujen myynnistä saatavalla rahalla.

Muihin kuin edellä mainittuihin lastenhoitotarvikkeisiin (esim. hoitopöytä, syöttötuoli, babysitter, turvaistuin) ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

2.8. Matkakustannukset

Paikallisliikenteen käytöstä aiheutuvat kulut sisältyvät perusosaan. Asiakas tulee ohjata tarkistuttamaan ennakonpidätysprosentti siten, että työmatkakulut tulevat siinä huomioiduksi. Matkakustannukset esimerkiksi sukulaisten luo, työnhakuun (mahdollisuus saada avustusta työvoimatoimistosta), oikeudenkäyntiin, kotipaikkakunnalle sisältyvät perusosaan.

Matkakulut työllistymistä edistävän palvelun osallistumisen ajalta katsotaan katettavan maksattavalla kulukorvauksella. Jos työkokeilussa tai muussa työllistymistä edistävässä palvelussa oleva henkilö ei saa kulukorvausta, voidaan matkakulut tarvittaessa hyväksyä täydentävän toimeentulotuen menona koko työkokeilun/julkisen työvoimapaalvelun ajalta edullisimman matkustustavan mukaisesti.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla henkilöllä myönnetään kuntouttavan työtoiminnan matkakulut kuntouttavan työtoiminnan lain perusteella halvimman matkustustavan mukaisesti.

2.9. Koulu- ja opiskelumatkakustannukset

Opiskelijoiden tulee selvittää mahdollisuutensa saada Kelan koulumatkatukea koulumatkojen kustannuksiin. Koulu- ja opiskelumatkat ovat pääsääntöisesti opintotuella katettavia menoja.

Lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) mukaisesti vanhemmat vastaavat lapsen elatuksesta siihen saakka kun lapsi täyttää 18 vuotta. Vanhemmat vastaavat lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista myös sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, mikäli se harkitaan kohtuulliseksi.

2.10. Muut opiskelusta aiheutuvat menot

Opiskelusta aiheutuvat kustannukset ovat pääsääntöisesti opintotuella katettavia menoja eikä niitä huomioida toimeentulotuessa. Erityisestä syystä voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea välttämättömiin opinnoista aiheutuviin menoihin, kuten esim. opinnoissa tarvittavat ammattivaatetus ja -tarvikkeet, laskin ja lukion oppikirjat, enintään 50 euroa/kk tai 250 euroa/lukukausi. Tarvikkeiden hankinnassa on huomioitava ensisijaisesti niiden saaminen oppilaitoksen välineistöstä, opiskelijoiden keskinäinen vaihdantamahdollisuus ja muut käytettyinä hankittavien foorumit sekä oppikirjojen yms. materiaalin osalta lainaaminen kirjastoista.

Lukion oppikirjoja tarvitaan kurssin jälkeen myöhemmin myös ylioppilaskirjoituksiin valmistauduttaessa, minkä vuoksi kirjojen hankintaa omaksi voidaan pitää perusteltuna. Muissa opinnoissa tuen hakijaa pyydetään selvittämään ensisijaisesti mahdollisuudet lainata kurssikirjallisuus kirjastosta.

Nuoren ylioppilastutkintomaksut voidaan huomioida täydentävään toimeentulotukeen oikeuttavina erityisistä syistä, esim. tilanteissa, joissa nuoren perhe on säännöllisesti toimeentulotuen saajana. Maksut (www.ylioppilastutkinto.fi) ovat: perusmaksu 14 euroa ja koekohtainen maksu 28 euroa, jolloin kulut muodostuvat seuraavasti:

yksi koe	42 euroa
kaksi koetta	70 euroa
kolme koetta	98 euroa
neljä koetta	126 euroa
viisi koetta	154 euroa
kuusi koetta	182 euroa

2.11. Pääsykokeista aiheutuvat kulut

Yhteishakuvelvoitteen mukaan nuoren on haettava vähintään kolmea ja enintään viittä opiskelupaikkaa. Pääsykokeisiin kuuluvan soveltuvuustestin kulut voidaan erityisestä syystä huomioida täydentävässä toimeentulotuessa.

2.12. Vaatetus

Romaninaisen vaatetukseen voidaan perusosaan sisältyvien vaatemenojen lisäksi myöntää hameen hankintakuluina enintään kerran kolmessa vuodessa 400 euroa. Tämä edellyttää pitkäaikaista vähävaraisuutta ja toimeentulotuen saamista. Romaninaisen hameen helman rispautuminen ei muun muassa edellytä uuden hameen hankkimista, vaan se voidaan korjauttaa ompelimossa.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan raskausajan vaatetukseen voi erityisestä syystä olla oikeus saada toimeentulotukea. Kyseessä voi olla tilanne, jossa tavanomaista vaatetusta ei voi käyttää eikä hankintaan ole voinut varautua etukäteen. Tavanomaista suurempikokoisen vaatetuksen tai jalkineet tarvitsevalle asiakkaalle tulee huomioida niiden teettämisestä tai hankinnasta aiheutuvat kustannukset täydentävänä toimeentulotukena erityisistä tarpeista johtuvina menoina.

Vankeuslain (767/2005) mukaan vanki saa tarvittavan vaatetuksen ja terveydenhuollon ym. tarpeellisen ylläpidon valtion varoista, joten vankilassa olevalle ei myönnetä näihin toimeentulotukea. Vaikka avovankilassa olevia kehoitetaan käyttämään omia vaatteitaan, on vankeinhoitolaitos velvollinen vaatettamaan myös avolaitosvangin, jos tällä ei ole omia vaatteita. Vaatehankintoihin ei myönnetä toimeentulotukea siten myöskään avovankilaan.

Pitkän vankeusrangaistuksen loppuvaiheen kotiutumista varten voidaan tarvittaessa myöntää täydentävää toimeentulotukea välttämättömään vaatetukseen, jos vangilla ei ole asiallisia siviilivaatteita. Ensisijaista kuitenkin on hakea ajoissa Kansaneläkelaitoksen myöntämää perustoimeentulotukea.

2.13. Puhelin / turvapuhelin

Kaikki puhelimen käytöstä aiheutuvat kulut sisältyvät perusosaan. Kun kunnallinen turvapuhelin on välttämätön henkilön kotona selviytymiselle ja henkilöllä on tulonaan hoitotuki, turvapuhelimen kulut katsotaan hoitotuella katettaviksi. Jos hoitotukea ei ole vielä myönnetty, puhelimen liittymän kuukausimaksu voidaan tarvittaessa hyväksyä täydentävän toimeentulotuen menoksi.

3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta (Toimeentulotukilaki 1 § 2 mom) Kunnan tulee myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea toimeentulotukilain 1 § 2 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. (Toimeentulotukilaki 13 §)

3.1. Menettelytavat

Ehkäisevä toimeentulotuki on sosiaalityön työväline ja osa suunnitelmallista sosiaalityötä. Ehkäisevästä toimeentulotuesta päättää sosiaalityöntekijä tai henkilö, jolle on delegoitu valmistelu- ja päätösoikeus toimeentulotukeen. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämistilanteissa tulee harkita sitä, miten henkilön/perheen sosiaalista suoriutumiskykyä tuetaan niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä. Tavoitteena on pyrkiä parantamaan henkilön/perheen kuntoutumista ja toimeentulon mahdollisuuksia sekä henkilön/perheen edellytyksiä kohentaa itse sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan.

Ehkäisevää toimeentulotukea ei pääsääntöisesti peritä takaisin. Jos hakijalla on oikeus etuuteen, joka ei ole hänen käytettävissään hakuajankohtana (esim. onnettomuuden uhri, joka saa etuudet myöhemmin), voidaan myönnetty tuki periä hakijan myöhemmin käyttöönsä saamista varoista. Ehkäisevän toimeentulotuen päätökseen kirjataan yksityiskohtaiset perustelut tuen myöntämisestä tai hylkäävän päätöksen syistä ja mahdollisesta takaisinperinnästä.

Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet Lopen kunnassa

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää:

- 1) Lapsiperheiden syrjäytymisen ehkäisemiseen ja omatoimisen selviytymisen edistämiseen.
- 2) Henkilön tai perheen kriisitilanteessa taloudellisen tilanteen äkillisen heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseen, esimerkiksi:
 - perheenjäsenen äkillinen kuolema
 - vakavat äkilliset sairastumiset
 - rikoksen uhriksi joutuminen
 - onnettomuudet
 - konkurssi tai muu työpaikan äkillinen menetys
 - erotilanne.

Sosiaalihuollon tehtävä on äkillisessä kriisitilanteessa (esim. tulipalo) auttaa majoituksen järjestämisessä ja muissa arkipäivän välttämättömissä tarpeissa.

Kela vastaa perustoimeentulotuesta myös kiireellisissä tilanteissa ja niissä päätös tulee tehdä hakemuksen saapumispäivänä tai sitä seuraavana arkipäivänä. Jos asiakas pystyy kriisitilanteessa käyttämään omia varojaan, on se ensisijaista ehkäisevään toimeentulotukeen nähden.

Jos henkilön koti vaurioituu äkillisesti eikä majoittuminen omassa kodissa ole mahdollista, sisältyy kotivakuutukseen usein oikeus majoittua hotelliin vakuutusyhtiön kustannuksella. Vakuutusyhtiöillä on ympärivuorokautinen päivystys, josta on mahdollisuus tarkistaa ja saada lupa majoittua hotelliin tai kysyä taloudellista apua arkipäivän tarpeiden hankkimiseen.

Tuen myöntämisen tarkoituksena on nopeuttaa perheen pääsyä tasapainoon ja ehkäistä pitkäaikaisasiakkuuden syntyä, turvata perheen asunnon säilyminen sekä välttämättömät perustarpeet lyhyen, rajatun ajan.

- 2) Velkakierteen katkaisuun ja syntyneen vuokravelan maksamiseen häätötilanteen ehkäisemiseksi. Velkaongelmissa tukea tulee käyttää vain rajatun ajan, esimerkiksi maksuohjelman valmistumiseen asti. Velkaongelmissa päähuomion tulee olla neuvonnassa ja ohjauksessa.
- 3) Opiskelun ja työllistymisen turvaajana esimerkiksi itsenäistyvien nuorten tukemisessa.
- 4) Toimeentulotukea saavan työllistymistä tukeviin toimenpiteisiin.
- 5) Suomeen vasta tulleiden pakolaisten tai turvapaikan saaneiden alkuavustuksena kodin perusvarusteista ja -vaatetuksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Pakolaisen / turvapaikan saaneiden kodin hankinnat:

- yksin asuva aikuinen, enintään 200 euroa
- perheellinen aikuinen / henkilö, enintään 350 euroa
- lapsi, enintään 150 euroa

Pakolaisiasten / turvapaikan saaneiden vaateavustus:

- aikuinen, enintään 400 euroa
- lapsi, enintään 300 euroa

4. TOIMEENTULOTUEN TAKAISINPERINTÄ

Myönnetyn toimeentulotuen takaisinperintä on mahdollista vain toimeentulotukilain 20 §:ssä säädetyillä perusteilla. Lisäksi on otettava huomioon toimeentulotukilain 21 §:ssä säädetyt takaisinperinnän edellytykset ja esteet. Takaisinperinnän toteuttamistavoista säädetään lain 22 ja 23 §:issä.

Toimeentulotukilain 20 §:n 1 momentissa säädetyillä perusteilla takaisinperintä tulee kysymykseen vain, jos siitä on määrätty jo tukea myönnettäessä toimeentulotukipäätöstä tehtäessä. Kun päätös uusitaan, tulee myös perintäpäätös aina uusina. Perintäpäätöstä ei voi tehdä jälkikäteen. Poikkeuksena tästä on perintä erehdyttävien tietojen perusteella (Toimeentulotukilaki 20 § 2 mom.), jolloin perintä voidaan tehdä jälkikäteen.

Toimeentulotukilain 21 §:n 1 momentin mukaan takaisinperintä ei saa vaarantaa korvausvelvollisen tai sellaisen henkilön toimeentuloa, josta hän pitää tai on velvollinen pitämään huolta. Tämän vuoksi takaisinperinnästä voidaan joutua luopumaan, vaikka takaisinperinnästä olisi määrätty päätettäessä toimeentulotuen myöntämisestä. Toimeentulotuen takaisinperintä ei saa aiheuttaa asiakkaalle uutta toimeentulotuen tarvetta.

4.1. Takaisinperinnän edellytykset ja esteet

Takaisinperinnän edellytyksenä on, jos henkilöllä/perheellä on asiasta päätettäessä tai myöhemmin oikeus saada sellaisia tuloja tai varoja, joista korvaus voidaan periä vaarantamatta korvausvelvollisen tai sellaisen henkilön toimeentuloa, josta hän pitää huolta tai on velvollinen pitämään huolta. Toimeentulotukilain 21 §:n 2 momentin mukaan korvausvelvollisen vakinaista asuntoa, tarpeellista asuinirtaimistoa ja tarpeellisia työvälineitä ei kuitenkaan voida hänen elinaikanaan pakkotoimin myydä tai muutoin käyttää toimeentulotuen takaisin perimiseen. Korvausvelvollisen kuoltuakaan edellä mainittua takaisinperintää ei voida toteuttaa, jos periminen vaarantaisi sellaisen henkilön toimeentulotukea, josta korvausvelvollinen on pitänyt huolta tai olisi ollut velvollinen pitämään huolta.

4.2. Jälkihuoltona maksetun taloudellisen tuen takaisinperintä

Kunnan jälkihuoltovelvoitteen alaiselle lapselle/nuorelle maksettu taloudellinen tuki peritään takaisin jälkihuollosta vastaavalta kunnalta. Lausuma takaisinperinnästä tulee tehdä päätökseen ja toimittaa laskun ohessa se sekä tukilaskelmat jälkihuollosta vastaavalle kunnalle maksuyhteystietoineen.